

היום נלמד בעזרת ה':

כתובות דף לב

(בעמוד הקודם)

למדנו במשנתנו - הבא (= האונס) על אחותו ועל אחות אביו וכו' יש להם קנס, לפי שהם בחיוב כרת ולא בחיוב מיתת בית דין ואין כאן 'קים ליה בדרכה מיניה':

קושיא: והרי למדנו במשנה במס' מכות שהבא על אחותו ועל אחות אביו וכו' לוקה (אם התרו בו), והדין הוא שמי שלוקה לא משלם, ומדוע המשנה שלנו אומרת שהאונס אותם משלם קנס?

עולא מתרץ: משנתנו עוסקת במי שבא על אחותו כשהיא נערה, וכיון שחייב קנס הרי שאינו לוקה, והמשנה במס' מכות עוסקת במי שבא על אחותו כשהיא בוגרת, וכיון שאין לה קנס (= האונס את הבוגרת לא משלם קנס) לכן לוקה.

קושיא: והרי גם במי שאונס את אחותו הבוגרת יש חיוב ממון, שחייב לשלם לה בושת ופגם (= כמה פגם אותה בכך שהפך אותה מבתולה לבעולה. רק חיוב קנס אין על האונס בוגרת, אבל עליו לשלם לה שאר חיובי ממון), ומדוע לוקה?

תירוץ: מדובר בשוטה שאין לה בושת ופגם.

קושיא: והרי יש לה צער?

תירוץ: מדובר שפיתה אותה ולא שאנס אותה, ולכן אין לה צער.

השתא דאתית להכי: כעת שהגעת לכך שאתה מעמיד את המשנה במס' מכות במפותה ולא באנוסה, הרי שכבר לא צריך להעמיד שם את המשנה בבוגרת ושוטה, אלא אפשר לומר שמדובר שפיתה נערה יתומה שתשלום הפגם והבושת הולך אליה (שהרי אין לה אב), וכיון שהיא מפותה הרי שהיא מחלה לו על כך, ולכן הבא עליה לוקה שהרי אין כאן חיוב ממון.

(המשך בדף הבא ↓)

יוצא לאור ע"י:

"אור הספר התורני" הוצאה לאור

052-7628377

להצטרפות:

mabatladaf18@gmail.com

052-342-4473

אלמא קסבר עולא: נמצא שעולא סובר שבמקום שיש חיוב ממון ומלקות הרי הוא משלם ממון אינו לוקה, שהרי במקום להעמיד את המשנה במכות בבוגרת, הוא היה יכול להעמיד את המשנה שלנו באופן שלא התרו בו למלקות ולכן לא לוקה וחיוב לשלם, וכיון שלא אמר כך מוכח שהוא סובר שאף אם התרו בו משלם ולא לוקה.

הגמרא מבררת מהיכן עולא למד זאת.

גמר מחובל בחברו: עולא למד זאת מאדם שחבל בחברו שיש בו חיוב מלקות וממון, מלקות - על שעבר על איסור לאו, שנאמר "לא יסיף פן יסיף להבתו על אלה..." , ממון - שנאמר "רק שבתו יתן ורפא ירפא", אבל באמת הדין הוא שמשלם ממון ולא לוקה, מכאן עולא לומד שבכל מקום שיש חיוב מלקות וממון משלם ולא לוקה.

דחייה: על חובל בחברו החמירו שישלם ממון ולא ילקה מפני שדינו חמור, שהרי חייב לשלם לנחבל חמשה דברים (= נזק, צער, ריפוי, שבת, בושת), אבל בשאר חיובי ממון מניין לנו שנחמיר בהם שישלם ממון ולא ילקה. (בדחייה זו הגמרא מבינה שעונש ממון חמור מעונש מלקות, ולכן החמירו על החובל בחברו שישלם ולא ילקה).

ואי ממונא לקולא: ואם תאמר שעונש ממון יותר קל מעונש מלקות, אפשר לדחות את דברי עולא באופן הפוך - החובל בחברו יותר קל כיון שהותר מכללו בבית דין, כלומר שמצאנו מקומות שיותר לחובל בחברו כגון בית דין שנותנים עונש מלקות, ולכן החובל בחברו משלם ולא לוקה, אבל שאר חיובי ממון כגון קנס של אונס ומפתה הם יותר חמורים ומניין לנו שישלם ממון ולא יקבל מלקות.

אלא עולא למד זאת מעדים זוממים: עדים שהעידו שראובן לווה משמעון כסף, ואח"כ באו עדים אחרים והזימו את העדים הראשונים, דהיינו שאמרו להם איך אתם מעידים שראיתם את ההלוואה והרי באותה שעה הייתם עימנו במקום אחר, הדין הוא שהעדים הזוממים חייבים לשלם לראובן את הסכום שרצו לחייב אותו.

וכך עולא למד זאת: כשם שעדים זוממים יש עליהם גם חיוב ממון שנאמר "ועשיתם לו כְּאִשֶּׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאִחִיו" וגם חיוב מלקות לפי שעברו על איסור לאו של "ולא תענה ברעך עד שקוא", אבל באמת הדין הוא שהם משלמים ממון ולא לוקים, כך בכל מקום שיש חיוב ממון ומלקות הדין הוא שמשלם ולא לוקה.

דחייה: על עדים זוממים החמירו שישלמו ממון ולא ילקו כיון שדינם חמור, שהרי אינם צריכים התראה, והם מקבלים את העונש המגיע להם ללא התראה, אבל בשאר חיובי ממון מניין לנו שנחמיר בהם שישלם ממון ולא ילקה.

ואי ממונא לקולא: ואם תאמר שעונש ממון יותר קל מעונש מלקות, אפשר לדחות את דברי עולא באופן הפוך - שבעדים זוממים הקלנו לחייבם ממון לפי שהם לא עשו מעשה אלא רק דיבור, אבל בשאר חיובי ממון מניין לנו שישלם ממון ולא יקבל מלקות.

אלא גמר מתרוויהו: אלא עולא למד זאת משניהם - מחובל בחברו ומעדים זוממים. שאם תפרוך שחובל בחברו משלם ממון ולא לוקה לפי שהוא חמור שכן חייב בחמשה דברים, עדים זוממים יוכיחו שלמרות שאינם חייבים בחמשה דברים הרי הם חייבים ממון ולא לוקים. ואם תפרוך שעדים זוממים חמורים שכן אינם צריכים התראה, חובל בחברו יוכיח שצריך התראה ובכל זאת משלם ממון. הצד השווה שבהם (= בחובל ובעדים זוממים) שיש בהם חיוב ממון ומלקות ובל זאת משלם ממון ולא לוקה, ומכאן נלמד שבכל מקום שיש חיוב ממון ומלקות הדין הוא שמשלם ולא לוקה.

דחיייה: בחובל ובעדים זוממים יש צד שווה של חומרא, כלומר שבכל אחד מהם יש חומרא אחת, שחובל בחברו חייב בחמשה דברים ועדים זוממים נענשים ללא התראה, ולכן חייבים ממון ולא לוקים אבל בשאר חיובי ממון מניין לנו שישלם ממון ולא יקבל מלקות.

ואי ממונא לקולא: ואם תאמר שעונש ממון יותר קל מעונש מלקות, אפשר לדחות באופן הפוך - שבשניהם יש צד קל, החובל בחברו יותר קל כיון שהותר מכללו בבית דין ועדים זוממים קלים כיון שלא עשו מעשה, אבל בשאר חיובי ממון שאינם קלים מניין לנו שישלם ממון ולא יקבל מלקות.

אלא עולא למד זאת בגזירה שווה **מתחת תחת:** באונס נאמר "**תחת אִשְׁר עָנָה**", ובחובל בחברו נאמר "**עַיִן תַּחַת עַיִן**", כשם שהחובל בחברו משלם לו ממון ואינו לוקה כך בכל מקום שיש חיוב ממון ומלקות הדין הוא שמשלם ממון ואינו לוקה, ולכן האונס את הנערה משלם ממון ואינו לוקה.

הגמרא חוזרת לקושיא ממשנתנו (שהאונס משלם קנס) על המשנה במכות (שהוא לוקה) והרי 'אינו לוקה ומשלם'?

רבי יוחנן אמר: המשנה במכות מדברת גם כן בנערה. אלא שהמשנה שלנו מדברת שלא התרו בו על המלקות ולכן משלם קנס, ואילו המשנה במכות מדברת שהתרו בו על המלקות ולכן לוקה ולא משלם. כי הדין הוא ש'אין לוקה ומשלם'.

אלמא קסבר רבי יוחנן: נמצא שחולק רבי יוחנן על עולא וסובר שבמקום שיש ממון ומלקות והתרו בו על המלקות - לוקה ואינו משלם.

הגמרא מבררת מהיכן רבי יוחנן למד זאת?

אמר קרא כדי רשעתו: בפרשת מלקות נאמר "וְהָיָה אִם בֶּן הַפֹּת הִרְשָׁע וְהִפִּילוּ הַשֵּׁפֶט וְהִכְהוּ לְפָנָיו כְּדִי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר" וכלומר שהוא מקבל עונש רק על רשעה אחת ולא על שתי רשעיות, דהיינו אם הוא חייב גם מלקות וגם ממון הוא מקבל רק עונש אחד. ומהו? מלקות, כנאמר בפסוק הסמוך "אֲרַבְעִים יִכְּנוּ" ולא ממון.

קושיא: והרי חובל בחבירו שהוא חייב גם מלקות וגם ממון, ובכל אופן הוא משלם ממון ולא לוקה (כפי שלמדנו למעלה)?

וכי תימא: ואל תחשוב לומר שמדובר שלא התרו בו ולכן הוא משלם ממון, אבל אם היו מתרים בו על המלקות היה לוקה ולא משלם – כי מדברי רבי אמי בשם רבי יוחנן מוכח לא כך.

הכנה הכאה שאין בה שוה פרוטה: לוקה, ולא משלם כי אין לו מה לשלם. ובהכרח מדובר שהתרו בו למלקות כי אחרת לא היה מקבל עונש בלא התראה. ומכך שמדובר דוקא בהכאה שאין בה שווה פרוטה, מוכח שאם היה בה שווה פרוטה לא היה לוקה אלא היה משלם. קושיא על רבי יוחנן עצמו שאמר שאם יש ממון ומלקות לוקה ואינו משלם?

הגמרא מתרצת על פי דברי רבי אליעזר שנאמר במקום אחר: התורה ריבתה במפורש שחובל משלם ולא לוקה כמו שהיא ריבתה במפורש בעדים זוממין.

מעידין אנו את איש פלוני: לדעת רבי מאיר גם לוקין וגם משלמים, כי אלו שני חיובים משני פסוקים שונים (חיוב ממון שנאמר "וְעִשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו" וחיוב מלקות כי עברו על לאו של "וְלֹא תַעֲנֶה בְרַעַף עַד נְשׂוֹא"). לדעת חכמים כל המשלם אינו לוקה, כי מענישים אותו רק על רשעה אחת ולא על שתי רשעיות כנ"ל. אלא שמדוע חכמים לא אמרו להיפך: כל הלוקה אינו משלם?

בפירוש ריבתה תורה עדים זוממין לתשלומין: נאמר "וְעִשִּׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו" ובסמוך נאמר "וְלֹא תַחֲסוּ עִינֶיךָ נַפְשׁ בְּנַפְשׁ עֵין בְּעֵין שֵׁן בְּשֵׁן יָד בְּיָד רֶגֶל בְּרֶגֶל" ללמד על ממון ה' ניתן מיד ליד'.

חובל בחבירו נמי: נאמר "ואיש כי יתן מום בעמיתו **כַּאֲשֶׁר עָשָׂה כֵּן יַעֲשֶׂה לוֹ**: שֹׁבֵר תַּחַת שֹׁבֵר עַיִן תַּחַת עַיִן שֵׁן תַּחַת שֵׁן כַּאֲשֶׁר יִתֵּן מוּם בְּאָדָם **כֵּן יִנְתֵּן בוֹ**". מדוע היה צורך לומר שוב 'כֵּן יִנְתֵּן בוֹ'? אלא ללמד על ממון.